

Горан Младеновић
Нови Сад
goran.mladenovic@sbb.rs

УДК: 271.2-243.63-276

Давидов богословско-лирски исказ у 50. псалму

Сажетак: Сваки Давидов стих у 50. псалму је једна изразита песничка слика, поетска и језичка дивота, ниска чаробних речи узбуркане песникове душе. Псалм 50. је један велики исповедни плач срца који се састоји од више покајничких суза — псалама. Ови стихови Давидовог покајања и смиреноумља, можда, спадају у ред најлепших химни у *Старом Завету* заносећи читаоца лепотом своје религиозне лирике и показујући велико богатство разноврсних осећања. Песник се у њима потврђује као сложено биће, јер је у истом тренутку ратник — државник и обичан грешник — покајник. Давид је, дакле, и човек мача, и човек харфе. Као и сви људи, и он је биће снажних осећања и широког спектра расположења почев од потиштености, гнева и чињења најтежих смртних грехова, до задобијања смирења и усхићеног осећања захвалности Богу, те напослетку, дубоког покајничког признања сагрешења.

Кључне речи: Псалам, молитва, грех, сагрешење, покајање, Давид, песник, псалмопојац, Бог, милосрђе, милост.

Пс 50 (МТ: Псалам 51)

*За крај, Псалам Давидов, кад му дође Наџан Пророк,
када је ушао код Вирсавеје [жене Уријине].*

Вапај за Божјим милосрђем

3. Помилуј ме, Боже, њо великој милосџи Својој,
и њо обилу милосрђа Своја очисти дезакоње моје.

4. Ојери ме добро од дезакоња моја,
и од ѝреха моја очисти ме.

Признање и исповедање сагрешења пред Богом

5. Јер дезакоње моје ја знам, и ѝрех је мој сџално ѝреда мном.

6. Теби јединоме саѝреших,
и зло ѝред Тобом учиних.
Да се оѝравдаш у речима Својим,
и ѝобедиши када Ти суде.

7. Гле, у безакоњима се зачех,
и у њресима роди ме мајки моја.

8. Гле, истину љубиш,
и јављаши ми неизнајности и знајне мудрости Твоје.

9. Покройи ме сојом, и очистићу се;
ојери ме, и дићу дељи од снега.

10. Дај ми да слушам радости и весеље,
да се обрадују кости њојрвене.

11. Одврати лице Твоје од њрехова мојих,
и сва безакоња моја очисти.

Молитва за чисто срце и обновљени дух

12. Срце чисто саздај у мени, Боже,
и Дух њрав однови у њироди мојој.

13. Не одбаци ме од лица Твоја,
и Духа Твоја Светија не одузми од мене.

14. Дај ми радости сјасења Твоја,
и Духом владалачким њтврди ме.

Завет захвалности и благодарности Богу

15. Научићу безаконике њишевима Твојим,
и дездожници ће се обратићи к Теби.

16. Издави ме од крви, Боже, Боже сјасења моја,
обрадоваће се језик мој њравди Твојој.

17. Госјоде, ојвори усне моје,
и усја моја казиваће хвалу Твоју.

18. Јер да си хјео жрјве, ја дих Ти њринео;
за жрјве свесјаљенице не мариш.

19. Жрјва је Боју дух скрушен;
срце скрушено и унижено Бој неће одбацићи.

Похвала Сиону

20. По блајовољењу Своме, Госјоде, чини добро Сиону,
и нека се њодићу зидови јерусалимски.

21. Тада ћеш блајоволићи жрјву њравде,
њриносе и жрјве свесјаљенице,
њада ће њринећи на жрјвеник Твој њеоце.

Уводно разматрање: Традиција и предање приписују овај псалм цару Давиду. Хербет Хаг (*Herbert Haag*) у свом делу *Bog i čovjek u psalmima* (превео Adalbert Rebić) износи своје мишљење у вези са настанком овог Псалма: „Језик и теологија Псалма ипак указују на то да тај Псалм не може потјецати од самог Давида, јер одговара духовности која настаде тек много стољећа касније под утјецајем пророка. Већ прва успоредба са приповјешћу у књизи Самуеловој [Самуилова] показује да они који приписују Псалм Давиду нису баш точно разјаснили повјесну стварност. Сигурно је да је слика раскајаног и покорничког Давида била омиљена тема проповједницима и умјетницима. Али ако читамо библијско изјешће, увидјет ћемо да у погледу Давидова кајања ствари баш нису биле овакве [...] Ипак смијемо иза овога наслова наслућивати дубљи смисао [...] Наш Псалм је плод пророчког навјештаја [објаве, откровења, пророковања]. Од пророка Хошеје [Осије] Савез између Бога и Израела схваћа се као брачни савез. Зато се и гријех, као отпад, одметништво од Бога, схваћа као браколоство (Ос 2, 4; Јер 3, 1). На то су вероватно мислили и редактори Књиге Псалама. Наш Псалм стога израста из сфере појединца у сферу народа.“¹ Чарлс Бригс (*Charles Augustus Briggs*) сматра да је Пс 50 покајничка молитва јеврејске заједнице настала у време Немије, прво пехарника код персијског цара Артаксеркса а касније гувернера — управитеља Јудеје који је надгледао обнову Јерусалима и аутора Књиге *Немијине* (видети Нем 1-13).² Celestin Томић такође сматра да је овај Псалм настао након вавилонског ропства. Он наводи да су стихови 20 и 21. каснијег датума. Мишљења је да поједини изрази и мисли у овом псалму указују на везу са Другим и Трећим Исаијом као и пророком Језекиљом. Ипак, он не искључује Давидово ауторство овог псалма. Он сматра да је темељно језгро припада Давиду, а касније се посредством предања дошло до данашњег облика псалма.³

У наслову овог псалма наведен је разлог његовог писања: долазак пророка Натана да укори цара Давида због два почињена престапа. Први се односи на убиство Урије и други због учињене прељубе са његовом женом Вирсавејом (в. 2. *Сам* 11–12).⁴

Уводни стих: *када је ушао код Вирсавеје* не указује да је пророк Натан разобличио цара када је овај био код Вирсавеје. „Између ова два догађаја (Давидове прељубе и Натановог разобличења) протекло је доста времена: Натаново разобличење десило се у време када је Вирсавеја већ била у

¹ Haag, Herbert, *Bog i čovjek u psalmima*, Družba katoličkog apostolata, Zagreb, 1981, 37–38.

² Briggs, Charles Augustus, *A critical and exegetical commentary on the Book of psalms*, Vol 2, T.&T. Clark, Edinburgh, 1907, 3.

³ Tomić, Celestin, *Psalmi*, Provincijalat hrvatskih franjevaca konventualaca, Zagreb, 1986, 162.

⁴ Видети Αθανάσιος Αλεξανδρείας PG 27, 237C; уп. Augustinus PL 36, 586.

другом стању, тј. након њеног порођаја и када је Урија већ погинуо у бици код Раве” (в. 2. *Сам* 11–12).⁵

По својој форми, овај псалм је индивидуална тужбалица као и молитвена химна, а по самој садржини јесте покајничка песма. Са сигурношћу га можемо убројати у једно од највећих религиозних достигнућа израиљске духовности и право ремек-дело књижевности старозаветног Израиља. Својом формом и садржајем одаје дубоку сродност са пророчком књижевношћу, особито са пророцима Исаијом и Језекиљом.⁶ Од времена настанка све до данашњих дана остао је најизворнија људска молитва. У њему је писац обухватио сву нарушеност човековог односа са Богом која сеже до самог дна његове душе.

Псалмопојац Давид као дубоко религиозна душа спознао је да своју грешност, понизност, искреност, кајање и усрдну молитву за опраштање почињеног греха изрази у једној непревазиђеној литерарној форми. Овај псалм је песник написао на основу свог личног искуства и дубоког промишљања. Поред личног исповедања и кајања, циљ писања овог псалма био је да он постане нека врста обрасца за кајање свих оних (и појединца и народа) који своју кривицу за неко почињено недело износе пред Господа.

Песник је свестан да само Бог може да га очисти од учињеног греха. Он у овом псалму не изговара ни једну реч оправдања за почињено злодело нити било кога другог оптужује за почињени грех.⁷ Свестан је да је почињен грех његова лична несрећа, али и увреда за самога Бога. Опраштање греха, остварило би поновни присни однос са Богом, мир у души, радост и блаженство.⁸

Вапај за Божјим милосрђем

Псалмопојац Давид започиње своју молитву непосредно искреним призивом да му се Господ смилује, *Помилуј ме*.⁹ Са овим обраћањем Богу жели да

⁵ Чињеница да псалмопојац Давид није исповедао своје злодело скоро годину дана након што га је починио, говори нам да он то није хтео исхитрено да учини, понајмање зарад неких „законских“ прописа и захтева, већ је допустио да у њему полако сазрева свест о почињеном греху. Признањем греха песник је означио и почетак свог унутарњег преокрета и обраћења (Јефимије Зигабен, у: *Блајослови, душо моја, Госјода*; Свети Оци тумаче Псалтир, Православна мисионарска школа при Храму светог Александра Невског, Београд, 2008, 115; уп. Haag, нав. д., 37; Gunkel, Herman, *Die Psalmen*, 6. Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1986; Gunkel, Herman, *Die Psalmen*, 6. Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1986, 226).

⁶ Видети *Jeruzalemska Biblija*, Kršćanska sadašnjost; Zagreb, 2003, фуснота а, 749.

⁷ Armerding, у: Constable, L. Thomas, *Notes on Psalms*, Published by Sonic Light, 2010, 108.

⁸ Уп. Spurgeon, H. Charles, *The Treasury of David* Abridged by David O. Fuller, Kregel Publications, 1976, 237.

⁹ У јевреском тексту је записана реч חָנָן од гагола חָנָן (hanan); „Смилуј се на ме“ у преводу Еп. Иринеја (*Недеља Светие Педесетнице* Празничне службе. С грчког превео Иринеј

нагласи сву величину и милост Божјег благослова који се излива на покајника и ослобађа га од тескобе и греха (уп. Пс 66, 2).¹⁰ По великој милости Својој. Будући да је грех који је починио велики, псалмопојац тражи од Бога и велику милост, свестан да само бесконачна милост Божја може да избрише бескочачне његове грехове пред Богом.¹¹

Јеврејска именица *חסד* (*hesed*) често се појављује у *Синаром Завету* и значи: доброта, милост, љубазност, али под тим појмом се подразумева и верност, заузимање за другог, заштитнички однос према другом. Божији *hesed* односи се на Завет који је склопио са својим народом, што подразумева савезничку љубав и верност (в. Изл 19–20; Пнз 7, 9, 12). То значи да Бог не напушта оног кога је једанпут узео за савезника и са ким је склопио Завет, те псалмопојац и каже: *Помилуј ме, Боже, њо великој милости Својој*, јер милост (*rahamim*, רַחֲמִים) Божја значи љубав према ономе који се моли и очекује да буде помилован, тј. да му се Бог смилује.¹²

И њо обилује милосрђа Своја очисти дезакоње моје. Једино Божје милосрђе и љубав Божја могу да оперу руке оскрнављене убиством и да очисте дезакоња — прељубу и убиство — која Закон забрањује.¹³ Давид, признавши своја сагрешења, као да себе пореди са иноплеменским незнабошцима, који живе изван Закона Божијег.¹⁴ Давидово поуздање у Божје милосрђе толико је велико да он не моли Бога да не гледа на његов учињен грех, него да га Бог одстрани, избрише и очисти.¹⁵ Дакле, Божје праштање брише грех починиоца и обилато излива благодат на грешника који се каје.

Стих 4: *Очисти ме добро од дезакоња моја, и од греха моја очисти ме* (уп. Јез 36, 25; Зах 13, 1). Иако му је Бог посредством пророка Натана објавио да ће му због искреног покајања греси бити избрисани (в. 2. Сам 12, 13), Давид није престајао да упућује молитву Богу и да га у потпуности очисти од греховних нечистота којима се оскврнавио. Напротив, он је све више и више умножавао своје молитве за помиловање. Тражио је од Бога да у потпуности очисти и опере нечистоћу која се укоренила у његовој души.¹⁶

српски православни Епископ, Управа Епархије бачке, Ујвидек 1942) и Ђуре Даничића (*Бидлија*, Стари Завјет превео Ђура Даничић, Нови Завјет превео Вук Стеф. Карацић, Издање Британског и иностраног Библијског друштва, Београд 1991); „ἐλεῖσόν με“ (*Septuaginta*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1979).

¹⁰ У већини случајева, Бог благонаклоно гледа на сваког покајника и зато га обасипа мноштвом милосрђа, зато је песник и испевао стих у свом другом псалму: *Уздај се у Госиода, јер њу се исцоведајши Њему — Сисаењу лица моја и Боју моме* (Пс 42, 5; уп. 68, 2)

¹¹ Атанасије Александријски, у: *нав. дело*, 111; Јефимије Зигабен, у: *нав. дело* 115.

¹² Када старозаветни пророци говоре о Богу, не одвајају речи *חסד* (*hesed*) и *רחמים* (*rahamim*) већ их стављају заједно једну поред друге (в. Ос 2, 19; уп. Ис 54, 7–8) (Нааг, *нав. д.*, 38–39).

¹³ Αθανάσιος Αλεξανδρείας PG 27, 237С.

¹⁴ Ευθύμιος Ζιζανθίνος PG 128, 552Α.

¹⁵ Spurgeon, *нав. дело*, 238.

¹⁶ Оперу ме: указује на радњу прања, обред чишћења, који подразумева и духовно очишћење особе (уп. Јер 2, 22; 4, 14; Изл 19, 10–14). Очисти ме: подразумева спољашње фи-

И од греха моја очисти ме. Под речју *грех*¹⁷ цар Давид подразумева преступ који је починио и који је назвао безакоњем, зато што грех и јесте нарушавање Закона. Он не прави разлику између речи *безакоње* и *грех* када употребљава реч *грех*.¹⁸

Признавање и исповедање сагрешења пред Богом

Стих 5: *Јер безакоње моје ја знам, и грех је мој сјално преда мном*.¹⁹ Давид признаје свој грех, не апстрактно, не теоријски, већ као горко искуство које га притиска и присиљава да изнесе своје сагрешење Богу.²⁰ Он је свестан да је најкраћи и најбржи пут према Богу препознавање свог греха и искрено кајање. Уобичајни јеврејски глагол *jada* (יָדָא) значи *сјознајти, знајти*, а исто-времено може да се преведе и са глаголом *иризнајти*. Псалмопојац зна да је услов за божанско, као и за људско, праштање, признавање и исповедање греха. Искусствено сазнање о сопственом греху тек је први, али и незаобилазни корак према Божјем огледалу. Сећање на раније почињени грех треба схватити као опомену да се грех више никада не понови. Псалмопојац са захвалношћу благодари Богу, и то сталним присећањем, што га је, актом милости, навео (не и принудио) на право покајање.²¹

зичко чишћење (Мал 3, 3), обредно (Лев 16, 18) и духовно чишћење од греха, које само Бог може да учини (Јез 24, 13) (Томић, *нав. дело*, 183; уп. Duhm, D. Bernhard, *Die Psalmen: erklärt*, Freiburg, Leipzig und Tübingen, Verlag Von J. C. V. Mohr, 1899, 145). „У Израиљу оног времена, опрати се и пресвући нову одећу подразумевало је нови животни почетак (в. *Посји* 41, 14; *Изл* 19, 10. 14; 2. *Сам* 12, 22)“ (Wiersbe, W. Warren, *The Bible Exposition Commentary: Old Testament Wisdom and Poetry*, Cook Communications Ministries, Colorado Springs 2004, 191). Бригс (*Briggs*) сматра да је писац овог псалма, у тренутку писања четвртог стиха, без сумње имао на уму стихове пророка Исаије: Умијте се, очистијте се, уклонијте злоћу дела својих испред очију мојих, иресијанијте зло чинијте (Ис 1, 16), (*Briggs*, *нав. дело*, 5).

¹⁷ Јеврејска реч *חַטָּא* (*hatta't*) у *Сјаром Завеју* најчешће се употребљава за грех. Грешити, тј. чинити грех значило је: побунити се против Бога, удаљити се од правог пута, промашити Бога и самим тим све промашити, што подразумева и сам смисао живота (Naag, *нав. дело*, 40).

¹⁸ Свети Атанасије Александријски у тумачењу овог стиха каже: „Мора се знати да је грех отпадање од добра, а безакоње (ή άνομία) преступање божанственог Закона. Такав је почетак и греха и безакоња. При томе су они међусобно слични, јер се грешник удаљује од циља који је у његовој природи и саобразан је са њом. Наиме, циљ човечије природе је да живи сагласно са разумом и да избегава неразумност. Живећи неуздрано, безаконик чини грех против закона који му је дат у природи. Због тога и ученик Христов, апостол Јован, изједначује грех и безакоње, рекавши: Сваки који чини грех и безакоње чини, а грех јесте безакоње (1. Јн 3, 4). Другачије речено, грех је сличан безакоњу, јер грешни сваки који чини безакоње“ (Атанасије Александријски, у: *нав. дело*, 112).

¹⁹ Сличну поетску мисао псалмопојац Давид је исказао и у 5. стиху 31. псалма: *Грех мој познадох, и безакоње моје не сакрих. Рекох: Исјоведићу иројив себе безакоње моје Госјоду, и Ти си ойросијно безбожност греха моја* (Пс 31, 5).

²⁰ Томић, *нав. дело*, 163.

²¹ Јеротић, Владета, *Божанска и људска мудрост у Давидовим псалмима*, Гутенбергова галаксија, Београд 2002, 74–75.

Грех је мој сйално йреда мноу. Јеврејски израз *neged* (נֶגֶד) могли бисмо разумети (= превести) и као „против мене“ (мисли се на грех).²² У том смислу овај полустих можемо овако схватити: грех мој стално сведочи против мене, он доказује моју кривицу. Дакле, он је сила унутар песничко-вог бића која га тера да чини неправду, зато апостол Павле пише у својој *Посланици Римљанима*: *Тада йо не чиним више ја, нейо йрех који живи у мени* (Рим 7, 17).

Давид сасвим јасно разуме природу греха. Грех је радња која је уперена против Бога. Када грешимо према нашим ближњим, грешимо и против Бога (в. *Постй* 39, 9). Љубав према ближњем јесте Божја воља и заповест (уп. *Мий* 22, 39). Већ Декалог наглашава које су друштвене обавезе и ставља их на исти ниво као и верске (в. *Изл* 20). Зато није случајно што Давид у шестом стиху овог *Псалма* каже: *Теби јединоме сайреших, и зло йред Тобом учиних*, признавајући свој грех пред Богом исто, као када га је признао пред Натаном пророком рекавши: *сайреших Госйоду* (2. *Сам* 12, 13).²³

Стих 6: *Теби јединоме сайреших* (уп. *Лк* 15, 21). Давид овим речима као да каже: Ја сам цар и господар над свим оним што ми је Бог поверио и могу да чиним све што пожелим, јер нећу изаћи пред суд својих поданика. Ја сам за сва своја дела потчињен једино Божјем суду и једино Њега видим пред собом као Судију. И пошто сам преступио и нарушио Божје законе, једино сам сагрешио пред Богом својим јединим Законодавцем.²⁴ Наравно, овим се не жели рећи да Урији није учињена неправда, напротив, само се жели нагласити да је највеће безакоње учињено пред Богом. Можда је овај грех био сакривен од људских очију, али није био сакривен од очију самога Бога. Цар Давид, није био подложен људском закону, али као побожан човек јесте Божијем закону. На крају, нико од људи га није разобличио за учињено злодело, али је Бог то учинио посредством пророка Натана.

И зло йред Тобом учиних. Бог све види, не само оно што се десило, оно што се тренутно дешава, већ и оно што треба да се деси. Изговарајући овај полустих, Давид као да се стиди самога себе, јер се није уплашио Бога. „Иако се чини да говори о једном греху, из њега се рађа и други, по узајамној вези која међу њима постоји. Тако је од греха прељубе прешао на грех убиства.“²⁵ Дакле, иако су различити, сви греси су усмерени против Бога.

²² Такође, овај израз би могао да има и следећа значења као што су: према; преко; преко-пута; насупрот, одговарајући томе.

²³ Kidner, Derek, *Psalms 1–72.*, Tyndale Old Testament Commentaries series, Inter Varsity Press, Leicester 1973, 190.

²⁴ Јефимије Зигабен, у: *нав. дело*, 116.

²⁵ Исто, 116.

Да се ојравдаш у речима Својим, и победити када Ти суде.²⁶ Бог је Давида разобличио речима пророка. Али, Давид зна да је Бог праведан и да га је увек избављао од непријатеља. Почаствовао га је царским чином и пророчким даром, а овај му је узвратио грехом прељубе и убиства. Једино је Бог истинит, а сваки је човек лажа (в. Рим 3, 4). Признавајући грех Давид је дао хвалу Богу (уп. ИНав 7, 19), успоставио Божји ред у својој души који је био разорен грехом и омогућио Божјој милости да га оживи и очисти.

Стих 7: *Гле, у безакоњима сам зачећ, и у гресима роди ме мајка моја.* „Првобитна одлука Божја није била да се рађамо кроз брак и пропадљивост (трулежност).”²⁷ Да Адам није сагрешио (в. Пс 3), не би било потребе да се телесно сједињује са Евом. Грех је узроковао такво сједињење, а то сједињење — рађање оних који су потекли од Адама и Еве, иако је брак, према закону, ради рађања деце постао частан пред Господом, и они су (деца), у суштини, пород греха.²⁸ Због тога Давид каже да је зачет и рођен у греху. Тиме показује како је људска природа у самом почетку кроз Евин преступ потпала под грех. Говорећи о ономе што је било на почетку људске историје, псалмопојац нам указује на величину Божјег дара. Истовремено нам указује и на то да се човек рађа као заробљеник средине у којој живе грешници. Праведни Јов каже: *Ко ће чистио извадити из нечистиа? Нико. Измерени су дани његови, број месеца његових у Тебе је; њоставио си му међу њреко које не може њрећи (Јов 14, 4–5).* Ко је слободан од греховне нечистоте? Нико, па макар поживео и један дан на земљи. Елефас Теманац у другом говору ово и потврђује: *Шта је човек да би био чист, и рођени од жене да би био њрав? Гле, не верује свецима својим, и небеса нису чистиа њред очима Његовим. А камоли њадни и смрђљиви човек, који њије њѡравду као воду? (Јов 15, 14–16).*

Стих 8: *Гле, истиину љубиш, и јављаш ми њѡзнатиости и ѡјајне мудрости Твоје* (уп. Пс 7, 10; 15, 7; 32, 15). Изговоривши ове речи, Давид поново прекореваш самог себе. Бог га је толико заволео да му је открио неизрециве

²⁶ Епископ бачки др Иринеј (Ђирић) у преводу *Недеља Свете Педесетнице* овако тумачи други део овог стиха: „Када грешник правда себе, оптужује и осуђује Бога; али греси се откривају, и Бог опет добива за право (‘побеђује’ када се суди)“ (*Недеља Свете Педесетнице, нав. дело, фуснота Ђ, 87*).

²⁷ Атанасије Александријски, у: *нав. дело, 113*.

²⁸ Мишљења неких егзегета јесте да овај стих не говори о „источном греху“ и да нису сагрешења Давидових прародитеља његовим рођењем прешла на њега. Напротив, псалмопојац Давид је пред Богом сасвим свестан у којој мери је грешник, и да никада није ни могао да буде ништа осим грешника. Претпоставка о томе како је неко нечим означен већ у мајчином крилу (= утроби) налази се и на другим местима у *Сћаром Завету*. У *Књизи ѡророка Јеремије* описан је позив Јеремијин у пророчку службу следећим речима: *Прије њѡ ѡе сздах у утроби, знах ѡе; и ѡрије њѡ изиде из утробе, ѡсвећѡх ѡе, за ѡророка народима ѡсѡѡѡѡѡх ѡе (Јер 1, 5).* Овим је наглашена целокупност пророчког позива. Тако и у овом случају псалмопојац се осећа у потпуности обузет грехом, те се сматра грешником још у мајчиној утроби. Он осећа грех као део самог себе и зато тражи корене греха у сакривеним дубинама свог порекла (Нааг, нав. д., 42).

тајне свога промисла, а он се показа као незахвалник. Јеврејска реч אמת (*emet*) има веома широко значење: *истина, поузданост, поверење*.²⁹ Бог је истина (уп. Јн 14, 6), он љуби истину и воли људе који су истинољубиви, па чак и оне који су изгубљени у нејасним дубинама своје савести. Зато Давид и исповеда истину не тајећи ништа пред Богом, свестан да истина ослобађа грех који га притиска као некаква казна.³⁰ Такође, схвата да не поседује ту чистоту, верност и истину у свом срцу. Зна да промена његовог односа према Богу мора да се деси у дубини његовог срца. Али зна и то да сам то не може остварити. Неопходна му је Божја помоћ, јер Бог продира до дна човекова бића и једино га Он може преобразити. Бог је једини прави извор мудрости и истине.³¹ Бог очекује од Давида да буде искрен и отворен према њему и да дели са њим све тајне свога срца.³² Не жели никаква наивна претварања и изговоре.³³ Дарује му дожанску мудрост која је изнад сваке људске мудрости и која у себи сједињује многе високе вредности: спознају, разумевање, разборитост, марљивост, способност доброг просуђивања и мишљења. У овом случају Божја мудрост чисти и обнавља оно што је покривено и скривено у дубини Давидовог бића.

Стих 9: *Покройи ме исојом, и очистијићу се; ојери ме, и дићу бели од снеја*. Исоп је ароматична трава, или грм, горког укуса која се користи приликом обредних чишћења (в. Бр 19, 18; Лев 14, 4; Јевр 9, 19). Давид у овом стиху моли Господа да га покروпи исопом, тј. да га очисти од сваке духовне и телесне нечистоте. То се може постићи једино свемогућом речју Божјом, речју разрешења и опраштања, као и сузама покајања. Давид жели да га Бог удостоји очишћења у потпуности и да га учини белим од снега, тј. пореди своју раскајану душу са снежном белином. Пророк Исаија нешто слично каже у својој књизи: *Тада дођиће, вели Госјод, ја ћемо се судији: ако греси ваши буду као скерлеи, њосјаће бели као снеј; ако буду црвени као црвац, њосјаће као вуна* (Ис 1, 18).³⁴ Дакле, песник нам у алегоријској слици приказује Божје милосрђе које укаљану и од греха упрљану душу претвара, тј. враћа у њено првобитно стање када је била чиста и бела као снег.

Стих 10: *Дај ми да слушам радосиј и весеље, да се обрадују косији њојрвене*.³⁵ Речи радост (רִצְוֹן, МТ; ἡ ἀγαλλίασις, LXX) и весеље (פִּרְוֹן, МТ;

²⁹ Haag, *нав. дело*, 42.

³⁰ Уп. Augustinus PL 36, 592.

³¹ Briggs, *нав. дело*, 7.

³² Constable, *нав. дело*, 110.

³³ Spurgeon, *нав. дело*, 239.

³⁴ Уп. Θεοδώρητος Κύρου PG 80, 1246D–1247A.

³⁵ *Даћеш да чујем*, дословце: *Даћеш слуху мојему* (Педесетница, *нав. дело*, фуснота а, 88).

ἡ εὐφροσύνη, LXX) које псалмопојац Давид употребљава у овом псалму, као и на другим местима у *Сѣаром Завейу*, означавају весело расположење, пре свега, празнично и свечано код свадбених гозби и код свечаних вечера, али и код култских свечаности. У овом стиху оне се односе, највероватније, на култске свечаности. Поједини тумачи библијских текстова закључују на основу стихова 9 и 10 да је Бог псалмопојца казнио за почињен грех неком болешћу, можда губом, те онда у том смислу и тумаче речи (према Лев 14, 2–32) *покроји ме исойом*. У том случају болесник, или грешник, молио би Бога за своје оздрављење које би му омогућило да се поново нађе на разним богослужбеним и другим свчаностима. Према томе, у том контексту *костии пошрвене* односиле би се на болест (грех) који га је сасвим сломио.³⁶

Дакле, Давидове кости су повијене под бременом греха, али то бреме ће здацити са себе када чује радосне и веселе речи Божјег разрешења од греха. Кости су један од најбитнијих делова људског организма, средиште физичких сила свакога човека. „Давид под костима, као делом целине, подразумева самога себе“.³⁷ У овом полустиху он истиче снажну духовну бол због прекинутог односа са Богом. Опраштањем греха Давидове *костии пошрвене* поскочиће од неизрециве радости.

Стих 11: *Одврати лице Твоје од грехова мојих, и сва безакоња моја очисти*. Песникову мисао из овог стиха сусрећемо и у трећем стиху 50. псалма. Давид се поново окреће исповедању греха. Сви његови греси откривени су и обнажени пред Божјим свеобухватним погледом. Он „подсећа“ Бога да их удаљи од Себе, жели да његова безакоња буду издрисана како се више не би подсећао на њих. Тражи од Бога да и Он заборави његов грех и да више не гледа на њега. Слично овом стиху на другом месту у *Псалмиру* Давид каже: *Заборави Бој, одврати лице своје да не іледа до краја!* (Пс 9, 32).³⁸

Молитва за чисто срце и обновљени дух

Стих 12: *Срце чисто сздај у мени, Боже, и Дух њрав обнови у ушроби мојој*. Богомудри Соломон каже: *Ко може рећи: Очистио сам срце своје, чисто сам од іријеха својега?* (Пр 20, 9). Чисто је оно срце у којем столују истина и мудрост. Појам чистоте у овом стиху не подразумева само одсутност греха, него и добру вољу и верност срца Богу. Давид моли Бога да му створи такво срце.³⁹ Глагол створити — саздати (*bara*, בָּרָא, TM; *ktizo*, κτίζω, LXX) користи се у *Бидлији* само када се мисли на Бога и Његово деловање.⁴⁰ Према извештају стварања који имамо (*Посї 1*), Бог ствара ниизчега Земљу и комплетан поредак на њој, те Давид, исто, очекује од Бога да потпуно об-

³⁶ Нааг, *нав.дело*, 44.

³⁷ Јефимије Зигабен, у: нав. д., 117.

³⁸ Уп. Δίδυμος Αλεξανδρεύς PG 39, 1397D.

³⁹ Уп. Κίριλλος Αλεξανδρείας PG. 69, 1097C–1100A.

⁴⁰ Нааг, *нав.дело*, 45.

нови — сазда и његово срце: од таме ка светлости, од празнине до пуноће, од нереда и хаоса ка реду и миру.⁴¹ У осећањима песника исказаних у овом стиху Бог поново постаје уметник који ствара. Дакле, Богу је чисто срце најдрагоценији људски дар, зато и каже у *Књизи пророка Језекиље: И даћу им једно срце, и нов дух мейнућу у њих, и извадићу из шела њиховој камено срце и даћу им срце месно* (Јез 11, 19; уп. Јез 36, 26; Дай 15, 9). У *Књизи пророка Јеремије* записано је: *Јер ћу им дајти срце да ме познају да сам ја Господ, и биће ми народ и ја ћу им бијти Бој, јер ће се обратијти к мени свим срцем својим* (Јер 24, 7; видети још Јер 31, 33; 32, 39).

И *Дух прав* обнови у *ујироди* мојој. Обнови (васпостави), каже Давид, уместо „дуни“ или „удахни“ у мене дух правде, који ће сачувати мој ум како више не би лако падао у грех. Обновити (створити) у овом полустиху не значи да Бог треба да врати Давиду дух који је раније имао. Давид је свестан да нема постојаност духа, напротив, његов дух је колебљив и не може одолети искушењима. Зато моли Бога да му подари истрајан и нов дух. Речима у *ујироди* мојој Давид има на уму унутарњу, сакривену и невидљиву дубину душе.

Стих 13: *Не одбаци ме од лица Твоја*. Када је започињао да пише 13. стих, цар Давид као да је имао пред собом слику Каиновог исповедања и кајања пред Богом. Речи које је изговорио Каин након братоубиства, дубоко су биле урезане у Давидовој души: *Кривица је моја велика да ми се не може ојросити. Ево ме шераш данас из ове земље да се кријем испред Тебе, и да се скијам и појуцам по земљи, ја ће ме убити ко ме угеси* (Посп 4, 13–14). Налазити се испред лица Божјег за старозаветног верника значило је да суделује у љубави и милости Божијој. Давид би волео да остане у близини Божјој, свестан да ако се буде налазио далеко од Бога, његов живот неће имати смисла. Он жели да осети Божју милост и љубав.⁴² Овакво песничко размишљање сасвим је у складу са старозаветном теологијом о стварању света која је добро развијена и описана у псалму 103: *Све од Тебе очекује да им дајеш храну на време (своје); кад им дадеш, они се окуљају; када ошвориш руку Твоју, све и сва се исјуњује доброшом. А када лице Твоје окренеш, смуте се (и колебају); кад им одузмеш дах њихов, они нештају и у њих се свој враћају* (Пс 103, 27–29).

У другој половини 13. стиха Давид каже: *И Духа Твоја Светија не одузми од мене*. Израз *Дух Свети* налази се у *Старом Завету*, осим на овом месту,

⁴¹ Тумачећи први део овог стиха, Јефимије Зигабен каже: „У Светом Писму именица ‘срце’ (ἡ καρδιά) има много значења. Она понекад означава појединачни телесни орган, а понекад унутрашњу дубину душевне силе ума и разума, као начело које њима руководи. Срце понекад означава и вољу. Исто тако, ‘срце’ може да значи благонаклоност, душевно расположење, љубав или пак саму душу, што је случај и у овом стиху. Овде је ‘саздај’ употребљено уместо ‘васпостави’ (обнови), као што је и ‘срце’ употребљено уместо ‘душа’“ (Јефимије Зигабен, у: *нав. дело*, 117).

⁴² Томић, *нав. дело*, 164

само још пророка Исаије (в. Ис 63, 10–11).⁴³ Сасвим је јасно да псалмопојац и пророк, када кажу *Дух Свети*, мисле на самог Бога (уп. 2. Кор 3, 17). *И Духа Твоја Светија не одузми од мене* значи исто што и *Не одбаци ме од лица Твоја*. Дакле, Давид се моли да *Дух Свети* остане на њему и да га не напушта услед почињеног греха. У Пс 142 псалмопојац каже: *Научи ме њивој вољу твоју, јер си ти Бој мој; дух њивој блаји нека ме води њо сѣази њравој* (Пс 142, 10; уп. Нем 9, 20).

Стих 14: *Дај ми радост сјасења Твоја*. Сав *Сѣари Завет* је закупљен идејом спасења као средишњом поруком. Јеврејска реч *יָשָׁע* (*ješa*), која је употребљена у овом полустиху, дословно значи *њомоћ, сјасење, ослобођење*. Овде песник под изразом *сјасење* најпре подразумева избављење од искушења или оздрављење од неке болести. Божје спасење ослобађа Давида туге и учмалости у коју је запао као последице греха и дарује му радост духовног (и телесног) оздрављења. Зато Давиду Божје спасење постаје радост.⁴⁴

И Духом владалачким њиврди ме. Овде се првенствено мисли, из перспективе самог аутора псалма, на духа који господари људским страстима и не дозвољава олако падање у грех. Потпуно оздрављење може се остварити само ако се сасеку и отклоне сами корени греха. Грех и настаје зато што нисмо спремни да Богу пружимо оно што од нас жели. Давид нема поверења у своје могућности. Једино верује Богу, зато и тражи да *Духом владалачким, Духом њравим* (12. стих) буде утврђен.⁴⁵ Жели да остане у нераскидивој љубави са својим Богом, да уклони таму и празнину свога бића и да је испуни милошћу Божјом и светлом новог живота.

Завет захвалности и благодарности Богу

Стих 15: *Научићу безаконике њушевима Твојим* (уп. Пс 21, 23–25). Оног тренутка када Бог буде избавио Давида од греха и када му буде подарио Духа Светог, и он сам ће учити преступнике да корачају правим путем.⁴⁶ Песник ће постати Божји проповедник и преобратиће заблуделе и залутале, те ће их и учити Божјем закону. Давид осећа Божје добротинство и има неодољиву потребу да и другима посведочи лично искуство Божје љубави, милосрђа и праштања. Други део 15. стиха, *и бездожници ће се обрђати к Теби*, има пророчку димензију, говори о будућности, тј. о будућим догађајима. Давидове псалми неће остати само за поуку његовом народу, већ и свим незнабожачким народима.⁴⁷

⁴³ Naag, *нав. дело*, 46.

⁴⁴ Уп. Constable, *нав. дело*, 111.

⁴⁵ Thomas Alexander, у: Spurgeon, *нав. дело*, 241.

⁴⁶ Αθανάσιος Αλεξανδρείας PG 27, 244A.

⁴⁷ Уп. Ευθύμιος Ζιζαβηνός PG 128, 558B.

Стих 16: *Издави ме од крви, Боже, Боже сјасења моја, обрадоваће се језик мој љравди Твојој.* Давид се у овом стиху поново моли да буде избављен од оскрнављења у какво је пао због Уријиног убиства (2. Сам 12, 9).⁴⁸ У јеврејском изворнику דַּתִּית (*datit*) је множина од именице דַּת (*dat* — крв),⁴⁹ али може да значи *болест*, *смрт* и *злочин*.⁵⁰ Када каже *издави ме од крви*, Давид мисли и на своју физичку и духовну бол која га притиска тежином греха, као да се већ налази у подручју таме и смрти;⁵¹ зато и вапије: *Боже, Боже сјасења моја. Обрадоваће се језик мој љравди Твојој* можемо да преведемо и као „огласиће језик мој милосрђе Твоје“. То би значило да када буде добио опроштај (отпуштење) од греха, Давид неће ћутати него ће непрестано псалмопојати и говорити о милости и правди Божјој која му је учињена.⁵²

Стих 17: *Господе, отвори усне моје, и уста моја казиваће хвалу Твоју.* Усне и уста, органи говора којима је Давид исповедао своје грехе, сада су, органи којима жели јавно да велича и хвали Господа, као што је то чинио и пре сагрешења.⁵³

Стих 18: *Јер да си хтео жртве, ја бих Ти љринео; за жртве свесјалњенице не мариш.* Давид је живео у времену када су се Богу приносиле жртве за грех и кривицу.⁵⁴ Бог их је примао само у случају да су плод раскајаног духа онога ко их проноси. У књизи љророка *Осије* Бог каже: *Јер је мени милосј мила а не жртва, и љознавање Боја већма нејо жртва љалњеница* (*Ос* 6, 6; уп. *Ис* 1, 11–17; *Јер* 7, 21–28; *Пр* 21, 3). Давид је знао да би његова жртва била безвредна, када би је принео у стању греха. Само са скрушеним духом и смерним срцем када је жртва принесена Бог је прима, па псалмопојац и каже у наредном стиху: *Жртва је Боју дух скрушен; срце скрушено и унижено Бој неће одбацији* (*Пс* 50, 19), јер најважнија и најугоднија жртва Богу јесте покајање.

Похвала Сиону

Стих 20: *По блајовољењу Своме, Господе, чини добро Сиону, и нека се љодити ну зидови јерусалимски.* Претходни стихови овог псалма имали су приватни — лични карактер, тј. псалмопојац се обраћао Богу да га избави од греха и опрости кривицу за исти. У овом стиху Давид се обраћа Богу да чини

⁴⁸ Исто.

⁴⁹ У својој књизи пророк Језекиљ често назива Јерусалим *градом крви* (*Јез* 7, 23; 9, 9; 22, 2; 24, 6).

⁵⁰ Хаг (*Haag*) сматра да се у овом стиху Давид моли за оздрављење од некакве болести или да се моли за избављење од несреће или из животне опасности у којој се налази (Хаг, нав. д., 48).

⁵¹ По старозаветном учењу, прерана смрт безбожника или грешника јесте казна за почињени грех (*Jeruzalemska Biblija*, фуснота а, 750).

⁵² Атанасије Александријски, у: нав. дело, 114.

⁵³ Briggs, нав. д, 9; уп. John Calvin, у: Spurgeon, нав. дело, 242.

⁵⁴ Augustinus PL 36, 598.

добро Сиону и да обнови зидове јерусалимске.⁵⁵ Слично овом стиху, Давид пева у Пс 146: *Господ је Који пради Јерусалим, расејања Израилјева сабраће (ојей)* (Пс 146, 2). Дакле, псалмопојац прелази са индивидуалног на колективно обраћање Богу. То нам потврђује и последњи стих овог псалма.⁵⁶

Стих 21: *Тада ћеш благоволијии жрѣвцу љравде, љриносе и жрѣвце свесѣљаѣнице, љага ће љринейии на жрѣвеник Твој љшеоце*. Последњи стих 50. псалма као да је у супротности са стиховима 18 и 19.⁵⁷ Међутим, ако је Давид у 18. стиху рекао да Богу нису потребне жртве свеспаљенице, већ да му је драже срце скрушено и унижено (19. стих), то нипошто не значи да Давид ниподаштава установу жртве. За старозаветни Израил жртва је била неодојиви елемент њихове религије. Давид је у стиховима 18 и 19 желео само да нагласи да Богу нису миле жртве које се приносе без покајања, љубави и смерности.⁵⁸ То значи, да само онај човек који је претходно положио жртву на олтар свога срца, може положити и жртву Богу на каменом олтару скиније — храма.⁵⁹ Све ово важи и за старозаветни Израил, јер само ако је измирен са Богом, може му и приносити жртве које су му благопријатне.⁶⁰ Измирење са Богом подразумева богослужење и љубав према Њему.⁶¹ Тада се могу испунити пророчке речи које је изрекао Мојсије: *Народе ће сазватиии на љору, ондје ће љринијейии жрѣвце љраведне* (Пнз 33, 19).

Крајшак осврѣи на 50. љсалам: Овај псалм је испеван пре више од 2500 година. Главни мотив је покајање, тј. показивање како сваки човек може наћи једини прави и исправни пут покајања у дијалогу са Оним који је истински Човекољубац и брижни Отац. Јер, искрено кајање пред Господом Богом јесте почетак новог стварања човековог срца, заокрет у његовом животу, одустајање од страпутице и почетак обитавања у божанској мудрости и доброти.

Свестан да је починио велики и у људским очима неопростив грех, псалмопојац Давид започиње 50. псалм усрдном молитвом Богу, у нади да ће

⁵⁵ Разарање Јерусалима и одвођење народа у ропство било је схваћено у старозаветном Израилу као казна за грех који је починио израилски народ. Поновна изградња јерусалимских зидова, после повратка из сужањства, очекивала се код Израилца као знак Божјег опроштаја и милости (в. *Ис* 60–62; *Јер* 30, 15–18; *Јез* 36, 33). Исто тако, познато је да су зидови Јерусалима порушени неких 5 векова касније, што би могло да указује на време настанка коначног текста овога псалма или, другачије речено, на извесну слојевитост по питању ауторства појединих стихова.

⁵⁶ Уп. Δίδυμος Αλεξανδρεὺς PG 39, 1400C.

⁵⁷ Поједини тумачи Библије сматрају да су последња два стиха накнадно додати и да представљају литургијски додатак (Томić, *нав. дело*, 165), док неки сматрају да је Давид у последња два стиха изразио повесни моменат у којем је живео (*Briggs, нав. дело*, 10).

⁵⁸ *Јер је мени милосѣи мила а не жрѣва, и љознавање Боја већма нељ жрѣва љаљеница* (*Ос* 6, 6).

⁵⁹ *Naag, нав. дело*, 50.

⁶⁰ У Пс 4, 6 Давид каже: *Принесиѣе (Боју) жрѣвцу љравде, и уздајѣе се у Господа*.

⁶¹ John White, у: Constable, *нав. дело*, 112.

Бог на његово покајање погледати са милосрђем те обилато излити Своју милост на њега.⁶² Он жели да Бог једноставно „очисти — избрише“ (уп. *Ис* 43, 25) и „опере“ (*Јер* 2, 22; 4, 14) његов грех. Своје исповедање Богу (5. стих) започиње слично стиху који се налази у *Ис* 59, 12, где пророк каже: *Јер се ѿрестѿуиѿи наши умножише ѿред Тобом и ѿреси наши сведоче на нас; јер су ѿрестѿуиѿи наши код нас и безакоња своја знамо*. Без икаквог улепшавања и околишања, онечишћен грехом, псалмопојац признаје право Богу да му суди, убеђен да је та осуда већ изречена (видети стихове 10 и 16). Међутим, само исповедање греха није оно што највише тишти самог песника; спознаја властите грешности, односно склоности ка чињењу греха која га прати још од мајчине утробе (7. стих) јесте оптерећујући моменат у његовом животу. Помисли човековог срца опаке су и зле од самог његовог почетка (*Посѿи* 8, 21; уп. *Јер* 17, 9; *Пр* 20, 9), то је псалмопојац и загледан у поноре своје грешности. Самоиспитивање најдубљих тајни властитог срца и душе јесте Божји дар; када га човек прихвати, Бог га учи својој сопственој мудрости и истини (8. стих).

Псалмопојац не жели само да му се очисти, избрише и опрости грех, он усрдно моли Бога и да обнови његов дух, тј. да створи нови дух (уп. *Јер* 24, 7; 31, 33; 32, 39; *Јез* 11, 19; 36, 26) (12. стих). Само тако ће његов дух постати радостан (14. стих) и спреман да својим личним примером преобрати и научи друге путевима Божјим (15. стих). Најважнија жртва Богу јесте човекова душа, његов дух и срце, које се услед патње и тескобе под теретом сопственог греха отвара пред Богом (19. стих), јер: *овако ѿовори Високи и Узвишени, који живи у вечности, коме је име Свети: На висини и у светињи сѿтанујем и с оним ко је скрушеној срца и смерној духа оживљујући дух смерних и оживљујући срце скрушених* (*Ис* 57, 15; уп. *Јер* 23, 9).

Литература

1. Примарна литература

а) Текстови Библије

Biblia Hebraica Stuttgartensia (BHS), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1994.

Biblia Sacra, Vulgatae editionis, Turin 1959.

Библија, Стари Завјет превео Ђура Даничић, Нови Завјет превео Вук Стеф. Караџић. Издање Британског и иностраног Библијског друштва, Београд 1991.

Јерузалемска Библија, Кршћанска садашњост, Загреб 2003.

Псалмиир, Превео Епископ умировљени захумско-херцеговачки Атанасије, Манастир Хиландар, Манастир Грачаница, Манастир Цетињски, Манастир Тврдош, Братство Св. Симеона Мироточивог, Врњачка Бања 2000.

Septuaginta (hg. A.Rahlf's), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1979.

Светио ѿисмо, Нови завјет Свети Архијерејски Синод СПЦ, Сарајево, 1990.

⁶² О Божјој милости и милосрђу, видети: *Нем* 9, 19. 27; *Дан* 9, 9. 18.

б) Остала примарна литература

„Недеља Свете Педесетнице“, Празничне службе. С грчког превео Иринеј српски православни Епископ, Управа Епархије бачке, Ујвидек 1942.

2. Секундарна литература

Блајослови, душо моја, Госјода: Свети Оци тумаче Псалтир. Православна мисионарска школа при храму светог Александра Невског, Београд 2008.

Briggs, Charles Augustus, *A critical and exegetical commentary on the Book of psalms*, Vol. 2, T. & T. Clark, Edinburgh 1907.

Gunkel, Herman, *Die Psalmen*, 6. Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1986.

Duhm, D. Bernhard, *Die Psalmen: erklärt*, Freiburg, Leipzig und Tübingen, Verlag Von J. C. B. Mohr, 1899.

Јеротић, Владета, *Божанска и људска мудросћ у Давидовим псалмима*, Гутенбергова галаксија Београд, 2002.

Kidner, Derek, *Psalms 1-72*, Tyndale Old Testament Commentaries series, Inter Varsity Press, Leicester 1973.

Patrologia Cursus Completus, Series Graeca, accurate J. P. Migne, Paris 1857-1866.

Patrologia Cursus Completus, Series Latina, accurate J. P. Migne Paris, 1844-1855.

Tomić, Celestin, *Psalmi*. Provincijalat hrvatskih franjevaca konventualaca, Zagreb 1986.

Spurgeon, H. Charles, *The Treasury of David*. Abridged by David O. Fuller, Kregel Publications, 1976.

Haag, Herbert, *Bog i čovjek u psalmima*. Družba katoličkog apostolata, Zagreb, 1981.

Constable, L. Thomas, *Notes on Psalms*. Published by Sonic Light, 2010.

Wiersbe, W. Warren, *The Bible Exposition Commentary: Old Testament Wisdom and Poetry*, Cook Communications Ministries, Colorado Springs 2004.

David's Theologically-Lyrical Testimony in Psalm 50

Summary: Each one of David's verses in Psalm 50 is an outstanding poetic image, a poetic and linguistic beauty, a string of beads of enchanting words coming from the poet's tempestuous soul. Psalm 50 is a big cry of repentance of a heart, which consists of several repentant tears — psalms. These verses of David's repentance and humility are probably among the most beautiful poems in the *Old Testament*, which enthrall the reader with the beauty of their religious lyricism and display a great variety of emotions. The poet affirms himself as a complex being because he is a warrior — statesman and, at the same moment, an ordinary sinner — repentant. David is both a man of the sword and a man of the harp. Like all people, he is a man of strong feelings and a wide range of moods, starting from melancholy, wrath and committing the biggest deadly sins, then leading up to gaining tranquility and elated feeling of gratitude to God, and eventually to a deep repentant admittance of wrongdoing.

Key words: Psalm, prayer, sin, wrongdoing, repentance, David, poet, psalmist, God, kindness, grace